

Obsah

1 Právo jako společenský fenomén	11
1. Občan, právo a stát	12
1.1 Fenomén práva	12
1.2 Objektivní a subjektivní právo.	13
1.3 Právo a osobnost	16
1.4 Právo a stát	18
1.5 Právní stát a práva občanů	20
2. Právo a morálka	24
2.1 Obecné otázky	24
2.1.1 Morálka a etika	24
2.2 Morální kategorie	25
2.2.1 Dobro a zlo	25
2.2.2 Spravedlnost a nespravedlnost	26
2.2.3 Čestnost a nečestnost	27
2.3 Struktura morálky	27
2.4 Základní mechanismy působení morálky	28
2.4.1 Veřejné mínění	28
2.4.2 Vlastní morální vědomí a svědomí jednotlivce	29
2.5 Vztah práva a morálky	29
2.5.1 Prolínání morálky a práva v oblasti normotvorby	30
2.5.2 Prolínání morálky a práva v oblasti realizace práva	30
2.5.3 Právo a morálka v relativně samostatných sférách působení	32
3. Právo a moc	34
3.1 Pojem moci a jeho vymezení	34
3.2 Faktory, formy a typy moci	38
3.3 Interakce práva a moci	39
3.4 Autorita a její formy	41

3.5	Legitimita moci	43
3.6	Sociální potřeba práva a moci	45
4.	Právo a hodnoty	47
4.1	Vlastnosti hodnot	47
4.2	Hodnoty, zájmy a potřeby	49
4.3	Hodnocení a normy	50
4.4	Hodnota právní normy	52
4.5	Vyjádření hodnoty v právní normě	55
5.	Právník a jeho profese	57
5.1	K vzniku a vývoji právnických profesí	57
5.1.1	Právníci jako advokáti	59
5.1.2	Soudci a soudy	60
5.1.3	K dalším právnickým profesím	61
5.2	Základní předpoklady výkonu právnických profesí	63
5.2.1	Právní znalosti a dovednosti	64
5.2.2	Osobnostní předpoklady	64
2	Právo a stát	67
6.	Stát jako historická nutnost	68
6.1	Příčiny existence státu – základní koncepce	68
6.1.1	Nábožensko teologické zdůvodnění	69
6.1.2	Teorie moci (násilí, podrobení)	70
6.1.3	Právní teorie	70
6.1.4	Teorie etická	72
6.1.5	Teorie psychologická	72
6.2	Vznik práva – právní řád	74
6.2.1	Vztah státu a práva	78
6.3	Smysl státu – demokracie	79
6.3.1	Subjektivistický ideál	80
6.3.2	Objektivistický ideál	80
6.3.3	Individualistický přístup	81
6.3.4	Kolektivistický náhled	81
6.4	Vláda jako střet touhy po svobodě a moci	82
6.5	Znaky státu	84

6.6	Státní moc	85
6.6.1	Výlučnost a suverenita státní moci	85
6.6.2	Státní mechanismus	86
7.	Právní stát	88
7.1	Formulace ideje právního státu	88
7.2	Základní koncepce právního státu	93
7.2.1	Kontinuálně evropská koncepce právního státu	93
7.2.2	Angloamerická koncepce právního státu (rule of law)	96
7.2.3	Modely právního státu	98
7.3	Základní principy právního státu	99
8.	Sociální stát	105
8.1	Sociální občanství jako jádro sociálního státu	105
8.2	Východiska konceptu sociálního státu	107
8.2.1	Liberální koncepce státu	107
8.2.2	Konsenzuální výklad vzniku a fungování státu	112
8.2.3	Teorie konfliktu	114
8.2.4	Koncepce konzervativního státu	115
8.3	Vymezení sociálního státu	116
8.4	Sociální práva jako subjektivní práva	119
3	Zdroje práva	121
9.	Tvorba práva	122
9.1	Základní pohledy na tvorbu práva	122
9.1.1	Přirozenoprávní a historickoprávní teorie	123
9.1.2	Škola historického práva	123
9.1.3	Pozitivistickoprávní náhled	124
9.1.4	Samovolná tvorba práva	124
9.2	Tvorba práva ve vlastním slova smyslu	125
9.2.1	Formální náležitosti	126
9.2.2	Obsahové náležitosti	127
9.2.3	Průběh legislativního procesu	129
9.3	Nedostatky tvorby práva	132
9.4	Legislativní činnost vlády	133

9.5	Obecně závazné vyhlášky obecních zastupitelstev . . .	138
10.	Prameny práva a jejich klasifikace	143
10.1	Pojem a obecné otázky	143
10.2	Jednotlivé typy pramenů práva	144
10.3	Právní normativní akty	148
10.4	Nálezy Ústavního soudu	151
4	Právní normy	153
11.	Právní norma	154
11.1	Pojem právní normy	154
11.2	Prvky právní normy	158
11.3	Struktura a druhy právních norem	160
11.4	Druhy právních norem	161
12.	Působnost a efektivnost norem	165
12.1	Působnost právních norem	165
12.2	Časová působnost, platnost, účinnost právních norem	165
12.3	Působnost osobní, místní, věcná	169
12.4	Efektivnost právních norem	170
13.	Interpretace práva	172
13.1	Pojem interpretace	172
13.2	Úloha interpretace práva v procesu právní regulace .	173
13.3	Interpretace práva a zákonnost	174
13.4	Modelové situace interpretace práva při realizaci práva	176
13.5	Druhy interpretace práva	177
13.5.1	Subjekty interpretace a otázka závaznosti inter- pretace	177
13.5.2	Metody výkladu	179
13.5.3	Výklad doslovný, zužující a rozšiřující	183
5	Uskutečňování práva	185
14.	Realizace práva	186
14.1	Obecné otázky působení práva	186

14.2	Faktory ovlivňující dodržování práva	187
15.	Právní vztahy	190
15.1	Charakteristika právních vztahů	190
15.2	Právní skutečnosti	193
15.2.1	Právní události	198
15.2.2	Protiprávní stavy	199
15.3	Subjekty právního vztahu	200
15.4	Objekty právního vztahu	204
15.5	Obsah právního vztahu	205
16.	Aplikace práva	208
16.1	Pojem aplikace a otázky obecné	208
16.2	Individuální právní akty	209
16.3	Aplikační proces	214
16.4	Procesní právo	220
16.5	Analogie	228
16.6	Vybrané aspekty právní argumentace	230
16.6.1	Typologie právní argumentace při rozhodování (aplikační argumentace)	230
17.	Právní odpovědnost	234
17.1	Pojem	234
17.2	Porušení právní povinnosti a jeho právní následky	236
17.3	Funkce právní odpovědnosti	237
17.4	Klasifikace deliktů a právní odpovědnost	238
17.5	Základy právní odpovědnosti	241
17.6	Subjektivní a objektivní právní odpovědnost	244
17.6.1	Právní odpovědnost v právu soukromém a veřejném	245
18.	Ochrana práva a právní záruky zákonnosti v právním státě	248
18.1	Zákonnost	248
18.2	Pojem právních záruk zákonnosti	249
18.3	Podmínky uplatnění právních záruk zákonnosti	249
18.4	Základní právní záruky zákonnosti	250

18.4.1	Zakotvení základních lidských práv a mechanismů jejich kontroly a ochrany	251
18.4.2	Dozor a kontrola	251
18.4.3	Soudní kontrola	252
18.4.4	Petiční právo	253
18.4.5	Zrušení nezákonných právních aktů	254
18.4.6	Neplatnost právního úkonu	255
18.4.7	Rozhodování sporů	255
18.4.8	Donucení	255
6	Vlastnosti práva	259
19.	Struktura práva	260
19.1	Pojem struktura, struktura – systém	260
19.2	Struktura objektivního a subjektivního práva	261
20.	Systém práva	266
20.1	Obecné otázky	266
20.2	Právní odvětví	267
20.3	Mezinárodní a vnitrostátní právo	272
20.3.1	Současná čs. právní úprava	274
20.3.2	Sjednocování mezinárodního a vnitrostátního práva	276
20.4	Problémy systému práva u nás	277
21.	Právo soukromé a veřejné	280
21.1	Obecné otázky	280
21.2	Právo soukromé	282
21.2.1	Občanské právo hmotné	282
21.2.2	Občanské právo procesní	283
21.2.3	Rodinné právo	283
21.2.4	Obchodní právo	285
21.2.5	Pracovní právo	286
21.2.6	Pozemkové právo	287
21.2.7	Družstevní právo	288
21.2.8	Mezinárodní právo soukromé	289
21.3	Veřejnoprávní odvětví	290

21.3.1	Ústavní právo	290
21.3.2	Trestní právo	291
21.3.3	Trestní právo procesní	293
21.3.4	Správní právo	294
21.3.5	Finanční právo	296
21.3.6	Právo životního prostředí	297
21.3.7	Mezinárodní právo veřejné	298
22.	Velké právní systémy	301
22.1	Obecné otázky	301
22.2	Kontinentálně-evropský systém	302
22.2.1	Prameny práva	302
22.3	Angloamerický – anglosaský systém, systém obecného práva	304
22.3.1	Anglické právo	304
22.3.2	Americké právo	305
22.3.3	Prameny práva	305
22.4	Systém práv tradičních a náboženských	306
22.4.1	Islámské právo	306
22.5	Právní komparatistika	308
22.5.1	Právní typologie	310
23.	Právní systém USA	313
23.1	Prameny práva	313
23.2	Systém a organizace soudů v USA	323
23.3	Pravomoc a příslušnost soudů v USA	324
23.4	Právní teorie	329
7	Právní logika	331
24.	Právní logika	332
24.1	O povaze a úkolech logiky	332
24.2	Logika a právo. Pojem právní logiky	338
	Rejstřík autorů	341